

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
T.a.v. de heer R. Jetten (Minister voor Klimaat en Energie)
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Datum : 12 juli 2022
Ons kenmerk : KNB EvH/CB/22-0407
Betreft : **Consultatie-inbreng bouwkeramische industrie op ontwerp
Beleidsprogramma Klimaat**

Geachte heer Jetten,

Koninklijke Nederlandse Bouwkeramiek (KNB) is de branchevereniging van 17 fabrikanten van baksteen, keramische dakpannen en gebakken tegels. De sector telt naast een zeer groot aantal familiebedrijven (mkb, vaak Hofleverancier) ook enkele internationale ondernemers met productielocaties in Nederland.

De 43 baksteen-/dakpan- en tegelfabrieken hebben gezamenlijk een aandeel van minder dan ca. 1% in de industriële CO₂-uitstoot. De fabrieken staan overwegend in het oosten en zuiden van het land, in landelijk gebied verspreid langs de grote rivieren en in de grensregio. De sector geldt als een Cluster 6-sector, neemt deel aan EU ETS en is geadresseerd voor de nationale CO₂-heffing. Kenmerkend voor het keramisch productieproces is dat energie zowel brandstof als grondstof tegelijk is zodat emissies dan ook zowel verbrandings- als procesemissies zijn.

De sector is kapitaalsintensief en telt (oven-)installaties waarvan de meeste een turnaround ver na 2030 kennen. De sector mist in Nederland een zelfstandige leveranciersbasis. Om deze laatste reden en vanwege het stafmanco op MKB-ondernemingsniveau worden de fabrikanten voor R&D op sectorniveau ondersteund door branchevereniging KNB en nemen zij deel in onderzoekstichting TCKI.

KNB onderkent het belang van een coherent en stimulerend klimaatbeleid gericht op reductie van emissies en versterking van een circulaire economie. In dit opzicht wordt in de voorgelegde plannen een koppeling gemist met andere beleidsvoornemens zoals de recente Startnotitie Nationaal Programma Landelijk Gebied dat een gebiedsgerichte aanpak voorstaat op het gebied van klimaat, stikstof, water, natuur in het landelijk gebied. Vooral de fabrieken van baksteen zijn meestal in landelijk gebied gelegen, midden in de natuur. Terzijde: deze natuur is veelal ontstaan dankzij kleiwinningen voor keramische bouwproducten. Klei geldt als een primaire en juist wél hernieuwbare grondstof (blz. 38) zodat om deze reden en vanwege de levenslange gebruiksduur van bouwkeramiek de sector prima past in een circulaire (bouw-)economie (Hfdst. 4.1).

KNB nam kennis van het ontwerp Beleidsprogramma Klimaat en wil daarop graag het volgende inbrengen, dit in volgorde van de vier vraagstellingen.

Wat vindt u van het voorgestelde beleid in de sectoren industrie, elektriciteit, gebouwde omgeving, mobiliteit en landbouw en landgebruik (Hoofdstuk 3)?

Het ter consultatie voorgelegde ontwerp Beleidsprogramma mist koppeling met de hierboven beschreven, specifieke kenmerken van het keramisch proces en van de bouwkeramische industrie, als een aan ETS deelnemende mkb-maakindustrie als geheel.

Om in de komende jaren beslissingen te kunnen nemen over de voor deze mkb-ondernemers grote en ingrijpende investeringen moeten zij zekerheden hebben vanuit de (publieke en semipublieke) omgeving: welke duurzame alternatieven voor aardgas komen beschikbaar, wanneer komt er een groene energie infrastructuur, zijn de vergunningen er op tijd, wordt in aanmerking gekomen voor financiële ondersteuning en zo ja onder welke condities?

Blijkens diverse Kamerbrieven onderkent het Kabinet deze vragen, onderkent het ook het belang van de industrie als geheel voor de grote vraagstukken inclusief de versnelling van de verduurzaming en richt het zich om die reden tot de 5 grote industriële clusters inclusief een maatwerkaanpak van de 20 grootste industriële bedrijven, alle ETS-deelnemend.

Tegelijkertijd mist KNB een dergelijke maatwerkaanpak voor de bouwkeramische industrie hoewel:

- eveneens ETS,
- volgens de parlementaire stukken er met uw regering gedeelde opvattingen bestaan over de complexiteit van de transitie in specifiek de sector keramiek door gebrek aan handelingsperspectief en
- de sector vol geadresseerd wordt door een CO₂-beprijzingsmechanisme (stok genoemd) bij een verder onvoldoende passend subsidiekader (wortel genoemd).

Voor de bepleitte maatwerkaanpak zou qua vorm kunnen worden aangesloten bij de MJA-structuur waaraan onze sector jarenlang (sinds 1993) succesvol deelnam. De MJA-structuur biedt alles dat nodig is voor een gewogen, sectoraal klimaatbeleid voor een energie intensieve ETS-sector als de onze; eventueel aangevuld met ruimtelijke en bestuurlijke hulp voor de ontwikkeling van duurzame energieprojecten, infrastructuur, aanpassing van vergunning- en bezwaarprocedures.

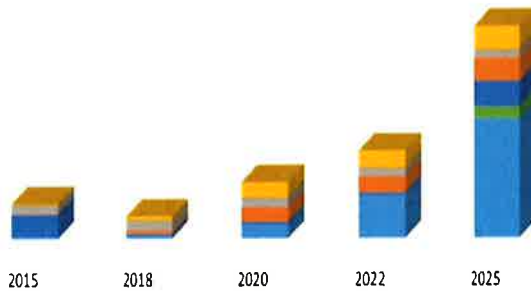
Overigens is welke aanpak ook des te urgenter door de actualiteit van het moment.

Dat betreft de oorlog in het oosten van Europa maar evenzeer de opgave uit de Nationale Woon- en Bouwagenda waarvoor bouwkeramiek essentieel is. Het ontwerp Beleidsprogramma, met de daarin beschreven procedures en tijd-horizonnen, straalt deze urgentie niet uit en lijkt al ingehaald door de actualiteit op moment van publicatie. Versnelling van de verduurzaming dient prioriteit te hebben.

Onjuist is de veronderstelling, zoals meermaals in het ontwerp Beleidsprogramma valt te lezen, dat financiële prikkels en/of fiscale vergroening de bouwkeramische industrie extra zullen aansporen tot reductie of transitie van energiegebruik. Dit prikkelt niet maar prikt. Door gebrek aan handelingsperspectief is het enige resultaat van de voorgenomen stapeling van financiële maatregelen dat deze de Nederlandse baksteen-, dakpan en tegelindustrie verschraken en verarmen. Een toenemende kans op CO₂-export is resultaat: import van bouwkeramiek uit de buurlanden.

Het conform het ontwerpdocument borgen van de transitie door normen, beprijzing en subsidies wordt in het licht van het voorgaande niet redelijk geacht en leidt voor althans de bouwkeramische industrie hoogstens tot steeds meer stapelende lasten. Onderstaand figuur maakt duidelijk wat wordt bedoeld.

Effect beprijzingsmechanisme

Onduidelijk is wat van deze lastenstapeling de gevolgen zijn op middellange en lange termijn. Dit temeer nu uit uw brief van 29 juni *Ontwikkeling transportnet voor waterstof* is op te maken dat het nog allerminst zeker is dat waterstof als duurzaam alternatief voor aardgas via een passende infrastructuur tijdig aan onze sector beschikbaar wordt gesteld. En indien al het geval zal dit zeker niet voor 2030 aan de orde zijn.

Te overwegen is daarom in het Beleidsprogramma de al bestaande malus-regeling (beprijzing) uit te breiden met een aan bedrijven ten goede komende bonus-regeling indien de overheid met een tijdige en passende infra in gebreke blijft.

KNB meent daarnaast enkele tegenstrijdigheden in het ontwerp programma te lezen. Zo wordt op pagina 17 melding gemaakt van een CO₂ minimumprijs industrie. Echter wordt op pagina 18 bij 'Behoud van gelijk speelveld' gesproken over een belang van een internationaal gelijk speelveld en een risico op 'weglek van bedrijven en CO₂-emissies'. Deze 2 voornemens zijn moeilijk met elkaar te verenigen en vergen een toelichting.

Wat vindt u van het voorgestelde beleid in de horizontale beleidsagenda's, waaronder de circulaire economie, het actieplan groene banen en de betrokkenheid van burgers bij het klimaatbeleid (Hoofdstuk 4)?

KNB acht het een terecht uitgangspunt om in het ontwerp Beleidsprogramma Klimaat rekening te houden met beleidsagenda's op ander terrein. Tegelijkertijd geeft dit risico tot verknoping wat de realisatie van het initiële klimaatbeleid kan vertragen. Dit moet worden voorkomen, zeer zeker indien het de productieprocessen van de industrie aangaat. Daarnaast dient de energietransitie en de industriële verduurzaming geen doelen in andere domeinen te dienen zoals die van materiaaltransitie onder de vlag van een circulaire economie.

Op blz. 20 wordt melding gemaakt van de Coalitieafspraken inhoudende dat er een verplicht percentage recycleat in bouwmaterialen dient te komen. Op pagina 39 wordt melding gemaakt van 'stimuleren hergebruik en recycleat in bouwmaterialen'.

Een verplicht bijmengpercentage is evenwel een fundamenteel ander uitgangspunt dan stimulering. Daar komt wat de productie van bouwkeramiek betreft bij dat de bijmenging van stoffen (of dat nu gebakken materiaal is of anderszins) invloed op het bakproces heeft en niet zonder haalbaarheidsonderzoek mogelijk is. KNB adviseert een stimuleringsstrategie, en verplichtingen pas aan de orde te stellen nadat de haalbaarheid daarvan is nagegaan en bewezen.

Overigens maakt de bouwkeramische industrie gebruik van rivierklei: een primaire en wèl hernieuwbare grondstof. Daarmee valt het buiten de scope van blz. 38 waar wordt ingezet op een beperking van gebruik van primaire, niet hernieuwbare grondstoffen.

Gebruik van uit rivierklei gemaakte (bouw-)producten hoeft dus zeker niet beperkt te worden ook al gezien de positieve bijdragen die de winning levert aan doelen op het gebied van hoogwaterveiligheid, nieuwe natuur en biodiversiteit. De recent met 6 milieu- en natuurorganisaties medeondertekende Groene Afspraak getuigt daarvan en vormt voor de komende 15 jaar een passend kader tot vervolg met nieuwe natuur tot gevolg.

Wat vindt u van de voorgestelde governance en uitvoering van het klimaatbeleid, waaronder de invullingen van de Rijksregie, de (wetenschappelijke) Klimaatraad en de inrichting van het brede maatschappelijke klimaatoverleg (Hoofdstuk 6)?

In algemene zin acht KNB het een goede zaak aandacht te besteden aan de governance en uitvoering. Deze zou wat Cluster 6 sectoren betreft een zwaartepunt in de regio moeten hebben. Tegelijkertijd moet worden bewaakt dat het aantal Overleggen, Tafels, Raden, Kamers en Commissies, maar ook het aantal beleidsinstrumenten, niet zodanig groeit dat het overzicht verloren gaat en door onderlinge verwevenheden iedere voortgang al bij voorbaat wordt gesmoord. Het op pagina 52 genoemde voorstel voor Sectorale Uitvoeringsoverleggen (UOs) over de uitvoering van afspraken uit het klimaatakkoord lijkt KNB een goed initiatief, mits er ook navenante aandacht uitgaat naar de sectoren binnen het 6^e cluster, waaronder de bouwkeramische industrie.

Welke mogelijkheden ziet u om het beleid opgenomen in het beleidsprogramma te verbeteren en/of te versnellen?

In hoofdstuk 6.1 'Een betere Rijksregie' zouden concretere doelen opgenomen kunnen worden. Voor veel maatregelen en inhoud wordt verwezen naar nog nader op te leveren brieven en plannen. Dit voldoet niet aan de nadrukkelijke wens van ondernemers om duidelijkheid en zekerheid voor de langere termijn.

Verder ontbreekt het in het beleid(svoornemen) aan de regionale component. Voor veel mkb-industrie zal juist op regionaal niveau de regie moeten plaatsvinden op het net- en energiesysteem, vergelijkbaar en in samenhang met de wijze waarop dit op nationaal niveau plaats vindt. De verdieping van het MIEK naar regionaal niveau past daarin.

KNB verzoekt u het voorgaande te betrekken bij de verdere invulling van het Beleidsprogramma Klimaat.

Met vriendelijke groet,

Vereniging Koninklijke
Nederlandse Bouwkeramiek

mr. Ewald L.J. van Hal
directeur